

8 Påskalammet

{biblink} 2 Mos 12:1-13, Joh 1:29, Joh 1:36

Någon ville ha bort ordet "slaktad" ur sv psalm 143 därför att det låter så rått. Råare är den verklighet som ligger bakom: en avrättningsmetod, utpekulerad av de mest sadistiska hjärnor. Ju mer arkeologerna får fram om korsfästelsens metodik, desto råare framstår det hela. Eller vad värre är: desto mer raffinerat.

Men vad angår ordet "slaktad", så har det biblisk hävd. I Jes 53:7 säger profeten om Herrens lidande tjänare, att han är lik ett lamm, som föres bort att slaktas. Aposteln Paulus säger i 1 Kor 5:7: Vi hava ock ett påskalamm, som är slaktat, nämligen Kristus. Och i Uppenbarelseboken talar siaren Johannes inte mindre än tre gånger om Kristus som Lammet som var slaktat. Men vi kan gå tillbaka till Bibelns första bok och läsa om det otroliga, att Abraham fick befallning att skära av halspulsådern på sin egen son, en händelse som för oss står som en profetia om hur Gud utgav enfödde Sonen, och även här, i Mos 22:10, finner vi den avsiktligt anstötliga formuleringen "slakta sin son". Nog förstår jag kritikern av sv psalm 143. Men man kommer inte ifrån detta grymma ord. Verkligheten är grymmare. Men i denna samma verklighet, verkligheten om Jesu offerdöd, finner vi den enda vägen ut ur grymhetens elände.

Stadgarna om påskalammet har vi läst i den i överskriften angivna texten ur Andra Mosebok. Sammanhanget är detta, att Gud för att förmå den egyptiske konungen, farao, att låta Israels folk gå ut i öknen från sin trälldom lät den ena plågan efter den andra drabba Egypten. Den tionde och sista plågan, som förkunnas i elfte kapitlet, skulle bestå i att dödsängeln skulle slå allt förstfött i Egypten. Den rabbiniskt lärde juden Immanuel Velikovski säger, att "förstfödd" också kan betyda "ypperst". I så fall skulle det vara frågan om en farsot som likt spanska sjukan 1918 angrep just de yppersta, de unga, friska, just A-människorna. Därmed må förhålla sig hur som helst, i varje fall skulle Israel bli bevarat för hemsökelsen. Detta skulle ske genom att påskalammets blod skulle strykas på deras dörrposter. "Och blodet skall vara ett tecken, eder till räddning, på de hus i vilka I ären, ty när jag ser blodet, skall jag gå förbi eder", heter det i 2 Mos 12:13. "Gå förbi" heter på hebreiska pasách. Därav kommer vårt ord "påsk". Blodet som ströks på dörrträet, dels på de lodräta dörrposterna, dels på det vågräta träet ovanför dörröppningen, oss om blodet på Jesu kors. Liksom dödsängeln gick förbi de hem på vars dörrposter påskalammets blod var struket, så skall all vad ont är hejdas och mista kraften att göra oss skada, om Jesu blod är struket på vårt hjärtas dörr. Den som skulle gå förbi, kall 2 Mos 12:23 Fördärvaren, ett namn som återkommer i 2 Sam 24:16, 1 Krön 21:15 och 1 Kor 10:10. I Vishetens bok 18:14 ff sägs om Egyptens tionde plåga: "Ty medan djup tystnad omslöt allt och natten under sitt snabba lopp hade nått mitten av sin bana, for ditt allsmåttiga ord med hast ned från din konungatron i himmelen och begav sig mitt in i det tillspillogiva landet, en bister krigare, väpnad med din oryggliga befallning såsom ett skarpt svärd. Och han stannade där och uppfyllde allt med död; och han nådde upp till himmelen, medan han stod på jorden."

Man får aldrig glömma, att Bibeln är en paradoxernas bok. Fördärvaren framstår närmast som en dödens ängel, kallas ibland också mordängeln. Döden hör till det område som djävulen gör anspråk på att behärska. Och ändå kan Gud använda själva mordänges syften. Ja, Gud identifierar sig, tycks det, med honom i 2 Mos 12:13.

Endast vid den första påskhögtiden, den som firades i den natt då Israel bröt upp ur trälldomen i Egypten, ströks påskalammets blod på dörrposterna. Lammen hade uppenbarligen då slaktats i de skilda hemmen. När tempeltjänsten i Jerusalem var inrättad, blev det bestämt, att alla påskalamm skulle slaktas inom tempelområdet på Sions berg. När Jesus säger i Luk 13:33, att det icke är i sin ordning att en profet förgöres på annan plats än i Jerusalem, är det möjligt att han därvid också tänker på att han är vårt påskalamm och att påskalammen fick slaktas endast där.

Icke heller fick påskalammets ätas på annan plats än i Jerusalem. Det är inte att undra på att lärjungarna hade bekymmer om att tag i något rum i den av pilgrimer överfyllda staden, där måltiden kunde firas, Matt 26:17. Såvitt man kan se av de tre första evangelisternas berättelser tycks måltiden ha varit en påskalammsmåltid, men av Joh 18:28 vill det synas som om påskalammsmåltiden, som normalt hölls av alla i en och samma natt, inte ännu hade blivit hållen, när Jesus fördes inför Pilatus. var det vanligt att man inom forskningen underkände Johannes uppgift. I vårt århundrade har skett handskriftsfynd som säkerställt en tidigare datering av Johannesevangeliet än den tidigare vedertagna, och därmed har också tilltron till faktaupplysningarna hos Johannes blivit stärkt. Det finns forskare som anser att Jesus utnyttjat en särbestämmelse, som skall ha medgivit påskalammsmåltid före den normala tidpunkten för den som var förhindrad att hålla den på föreskriven tid. And anser att måltiden inte varit en måltid med påskalamm. Se dock Matt 26:19. Hur därmed än må förhålla sig, så finns det starka stöd antagandet att Johannes har riktiga tidsuppgifter. Detta innebär att Jesus dog på korset vid samma tid på dagen som påskalammen slaktades på tempelförgården.

Detta är i så fall inte det enda sammanträffande som understryker sambandet mellan påskalammets som gammaltestamentlig, framåtsyftande symbol, och uppfyllelsen i Kristus.

Lammet skulle enligt föreskrifterna stekas på ett spett som måste vara av trä, inte av järn, antagligen för att intet ben skulle skadas. Detta spett var försett med en tvärså med vars hjälp fårkroppen vreds runt över elden. Med andra ord: det slaktade lammet var spetsat på ett kors av trä.

Intet ben i lammets kropp fick krossas eller brytas, 2 Mos 12:46. På de korsfästa slog man sönder benen, om man av något skäl ville påskynda deras död. Ett sådant skäl förelåg i Jesu fall, Joh 19:31, och de två andra som korsfästes tillsammans med

honom dödades också på detta sätt. Redan sönderslåendet av skenben och lårben, vilket brukade vara det första, kunde snabbt medföra döden genom kvävning: den som länge är upphängd i handlederna, får krampartade sammandragningar i armarnas, sedan också i bröstorgans muskulatur, så att han andas in men inte ut, med påföljd att luften i lungorna inte syresätts. I kvävningångesten höjer sig då den korsfäste, trots smärtorna, genom att råta ut benen och låta kroppstyngden vila på de genomstungna fötterna, men så snart skenben och lårben brutits blir detta omöjligt. Evangelisten Johannes gör den iakttagelsen, att de kommanderade bödlarna, utan att ana det, kom att förfara med Jesus enligt föreskrifterna om påskalammet. Jfr Ps 34:20-21.

Till dessa föreskrifter hörde också att blodet skulle tömmas ur kroppen. Ett påskalammet fick lika litet som något annat till offer eller föda använt djur ha blodet kvar i kroppen. Medan de två rövorna sannolikt dog kvävningssöden med blodet kvar i kroppen, kan detta inte ha varit fallet med Jesus. Han gav upp ett högt rop i dödsögonblicket, Matt 27:50, och kunde alltså andas ut. Och blodet tömdes genom lansstynget, som genomborrade hjärtat.

Det är oss inte givet att veta varför intet ben skulle krossas eller varför Jesus inte skulle dö genom kvävning — endast så mycket är oss sagt, att så var stadgat om påskalammet och så kom man genom Försynens underliga ledning att förfara med Jesus.

Har man uppmärksammat dessa överensstämmelser, kan det bli anledning till att söka efter flera. Och flera finns. Enligt 2 Mos 12:3-6 skulle det lamm som utsågs till påskalammet förvaras avskilt från hjorden i fyra dagar innan det slaktades. Jesus höll sitt intåg i Jerusalem fyra dagar innan han dog, och intåget i förening med tempelreningen innebar det definitiva avgörandet att han måste dö.

Det utsedda lammet måste vara felfritt, 2 Mos 12:5. Ordet återkommer i 1 Pet 1:19 om Jesus i förbindelse med orden "utan fläck". I äldre svenska motsvaras uttrycken av "ren" och "menlös". De talar till oss om Jesu renhet från synd och frihet från skuld, Sv psalm 143 och psalm 98:5 i 1937 års psalmbok.

Lammet skulle vara ett år gammalt, alltså nästan fullvuxet, i blomman av sin ålder. Jesus dog när han nyss nått mannaåldern.

Profetian om Guds Lamm, som borttager världens synder, skymtar första gången i 1 Mos 22:8, framträder klart i Johannes döparens vittnesbörd i Joh 1:29 och Joh 1:36 och klingar genom Bibelns sista bok i talet om Lammet som var slaktat.

Fyra dagar, den stilla veckans måndag, tisdag, onsdag och torsdag, förlöt sedan Jesus blivit avskild till offerlamm. Fyra är denna jordens tal i den bibliska talsymboliken. Läger man därtill tre, som är himlens tal, och räknar fredag, lördag och söndag, så kommer på sjunde dagen — sju är fullkomlighetens tal — fullbordan av frälsningsverket. Upp min tunga, att lovsjunga Hjärten, som på korsets stam för oss blödde, led och dödde som ett menlöst offerlamm, sv psalm 147.

Arbetsuppgifter

1 Fastställ, genom jämförelse med offerlagarna i 3 Mos, skillnaden mellan offer och slaktande av påskalammet.

2 Om riterna med påskalammet skiljer sig från offren genom att hela offerdjuret tillfaller människorna, vilken symbolisk innebörd kan detta ha med tanke på Jesu offerdöd?

3 Enligt 2 Mos 12:10 måste påskalammet åtnjutas helt, intet fick bli över. Vilken symbolisk innebörd kan en kristtrogen se i detta då det gäller mottagandet av Kristus?

4 I nära anslutning till påskalammshögtiden firades det osyrade brödets högtid. Ta reda på bestämmelserna om denna i 2 Mos 12:14-20. Jfr 1 Kor 5:6-8.

5 Beträffande Johannesevangeliet och de tre första evangeliernas kronologi då det gäller Jesu död, se närmare i Gärtner: Gamla testamentet blev nytt.

6 Stor anstöt har det alltid väckt hos bibelläsare, att det förekommer ett underligt ivartannat mellan Kristus och ormen = djävulen eller mellan Gud och satan. Det kanske väldigaste uttrycket för vändan inför denna paradox framträder i Luthers bok om Den trålbundna viljan. Om någon gruppmedlem har kännedom om den, kan gruppen få en redogörelse.

Man kan inte förklara en paradox. Men lägg märke till att Jesus själv i det skeende som börjar med arresteringen i Getsemane, ser både ett sataniskt verk, Luk 22:53, och ett Guds fördolda handlande, Matt 26:53-54. Sök i alla fyra evangeliernas lidandeshistoria uttryck för denna paradox. {/biblink}

